

Planbureau voor de Leefomgeving

Gevolgen van megabedrijven in de intensieve veehouderij voor milieu en landschap

Themabijeenkomst grootschaligheid in de veehouderij, 31 oktober 2008
Statencommissie voor het Fysieke Domein, provincie Limburg

Henk van Zeijts en Reinier van den Berg

- Mei 2008 ontstaan als fusie van het Ruimtelijk Planbureau (RPB) en het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP)
- Onafhankelijke, strategische beleidsanalyses op het gebied van milieu, natuur en ruimte
- Onderzoek voor ministeries ...
- ... sinds kort ook op verzoek van de Tweede Kamer:
 - Burgerinitiatief Boeren met toekomst ('Stop fout vlees')
 - Adviesaanvraag Megastallen

- Analyse voor de Tweede Kamer:
 - Vraag, definitie en aanpak
 - Het fenomeen schaalvergroting
 - Effect van beleid
 - Luchtwassers
 - Lokale effecten
 - Conclusies
- Overwegingen

Adviesaanvraag Kamer megastallen

4

- Maatschappelijke onrust leidde eind 2007 tot adviesaanvraag Tweede Kamer:
 - gevolgen voor dierenwelzijn, diergezondheid en volksgezondheid
 - gevolgen voor de ruimtelijke ordening, zoals landschap, vestigingsvoorwaarden en logistiek
- Vraag gesteld aan:
 - Milieu- en Natuurplanbureau (MNP)
 - Raad voor Dierenaangelegenheid (RDA)
 - Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)
 - Raad voor het Landelijk Gebied (RLG)

Wat is een megastal?

5

- Geen *megastal* maar *megabedrijf*: clustering van stallen op één locatie
- Mega = 500 nge = vijf maal gemiddeld bedrijf
 - 12.500 vleesvarkens
 - 2.000 zeugen
 - 185.000 legkippen
 - 360.000 vleeskuikens
- Nu: enkele tientallen megabedrijven
- Definitie is subjectief, geeft orde van grootte aan

- Mega t.o.v. gemiddelde, gangbare veehouderij (gezinsbedrijf)
- Geen oordeel over huidige intensieve veehouderij
- Weinig wetenschappelijke literatuur megabedrijven, daarom:
 - Extrapolatie uit resultaten literatuur over schaalvergroting
 - Beredenering door onderzoekers
 - Ervaringen uit praktijk
- Rapport aangeboden 12 februari 2008

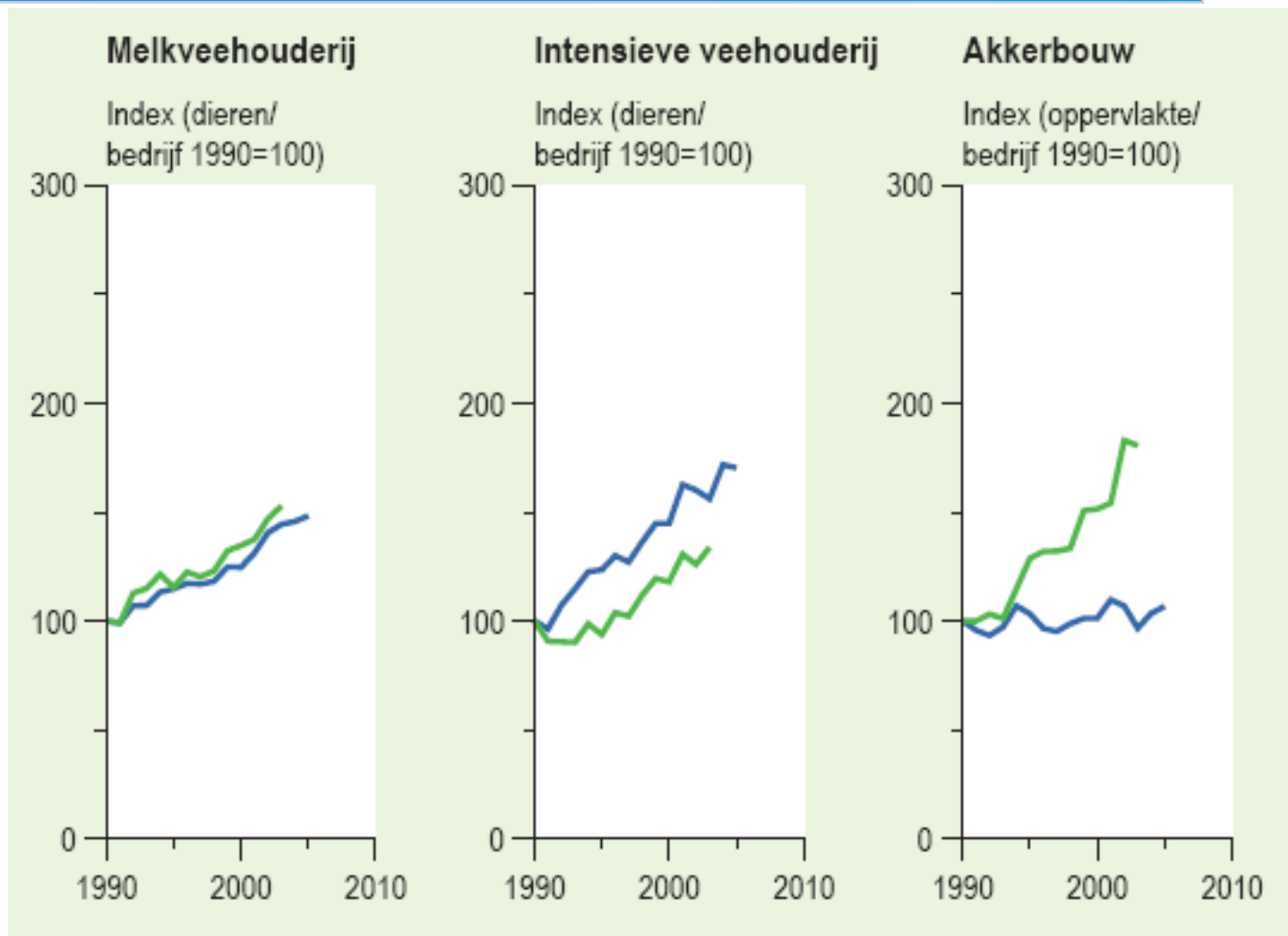
Schaalvergroting economisch voordelig voor ondernemer

7

- Hogere economische opbrengsten, lagere kosten, onder andere:
 - Lagere arbeidskosten per eenheid product
 - Lagere bouwkosten per dierplek
 - Kwantumkortingen
 - Meer invloed op leveranciers en afnemers
- Groei om internationale concurrentie voor te zijn

Schaalvergroting veehouderij in Nederland en EU gaan gelijk op

8

Effecten voor milieu en landschap sterk gestuurd door beleid

9

- Varkens- en pluimveerechten
 - Nationaal plafond voor aantal dieren
 - Daardoor geen stijging nationale milieudruk
- Reconstructiewet
 - Afwaartse beweging van woonkernen en natuur
 - Op (boven)regionaal niveau winst voor milieu en landschap
- Milieuregels en bestemmingsplan
 - Normen ammoniak, fijn stof, geur
 - Andere milieuaspecten meestal niet beperkend
 - Bouwblok, uitvoering bouw, landschappelijke inpassing

Milieuwinst door luchtwassers op megastallen

10

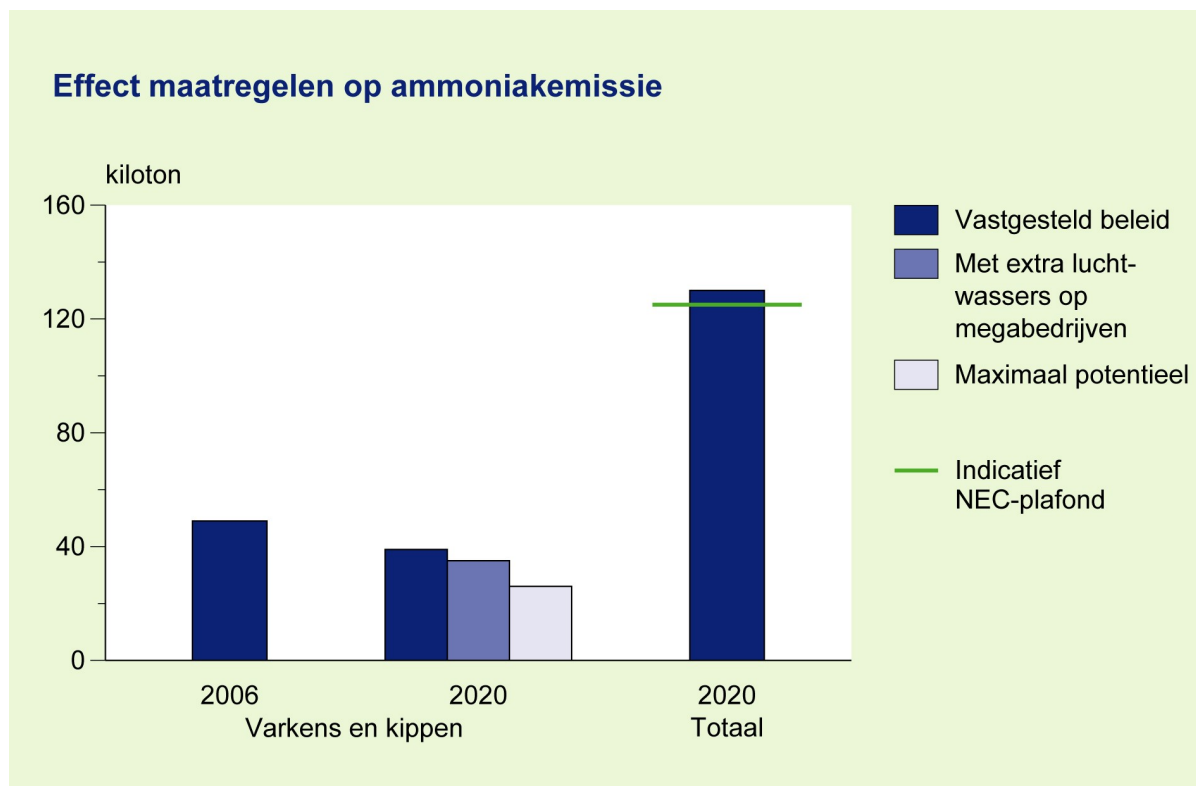
- Uitbreiding naar mega kan meestal alleen met luchtwassers:
 - Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing veehouderij (2007)
 - (interim) Toetsingskader ammoniak en Natura 2000 (2007) (inmiddels vervallen)
 - Wet geurhinder en veehouderij (2006)
 - Wet luchtkwaliteit (2007; o.a. fijn stof)

Nationale winst door luchtwassers: reductie 2 a 4 kton/jr ammoniak

11

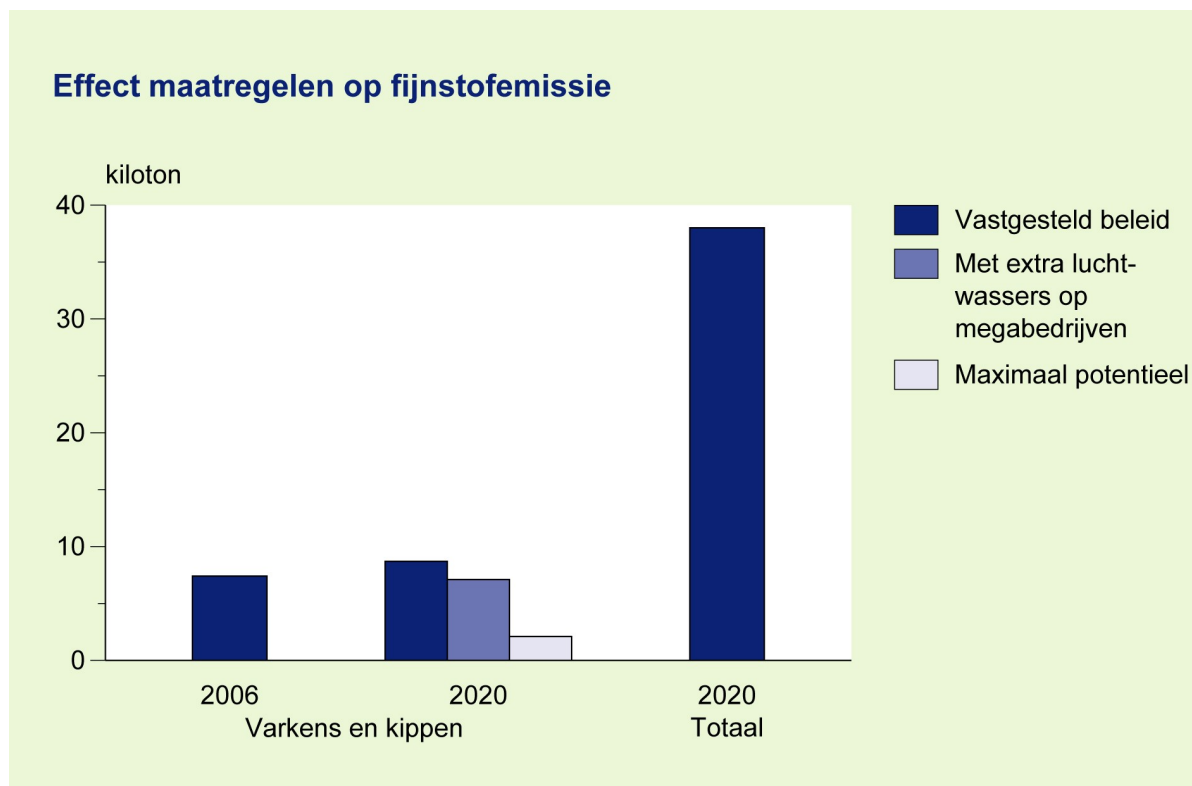
Reductie ongeveer 10% t.o.v. emissie varkens en kippen en 2% t.o.v. totale emissie (raming 2020)

Nationale winst door luchtwassers: reductie 1 a 2 kton/jr fijn stof

12

Reductie ongeveer 20% t.o.v. emissie varkens en kippen en 4% t.o.v. totale emissie (raming 2020)

Lokaal: megabedrijf kan leiden tot toename druk op milieu ...

13

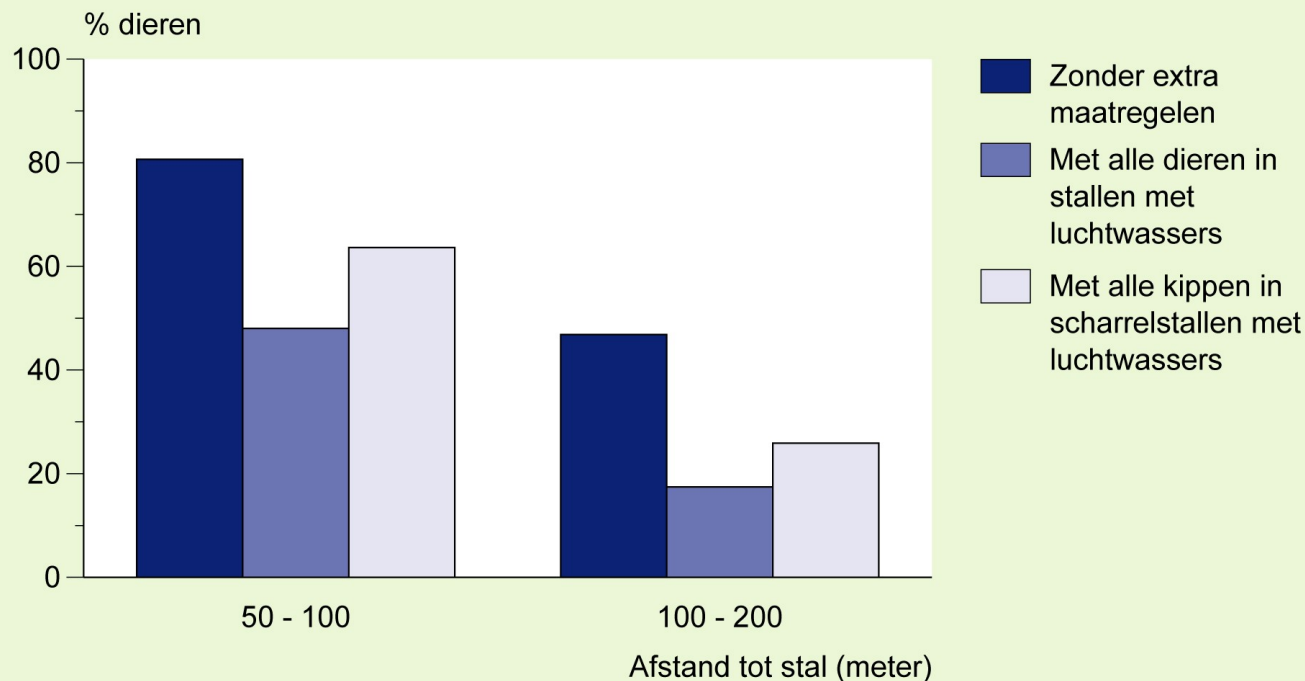
- Meer fijnstofknelpunten
- Meer geurhinder
- Mogelijk lichte stijging ammoniakdepositie op natuur

Fijn stof vooral probleem bij mega-pluimveebedrijf

14

Toename knelpunten door maatregelen welzijn (EU)

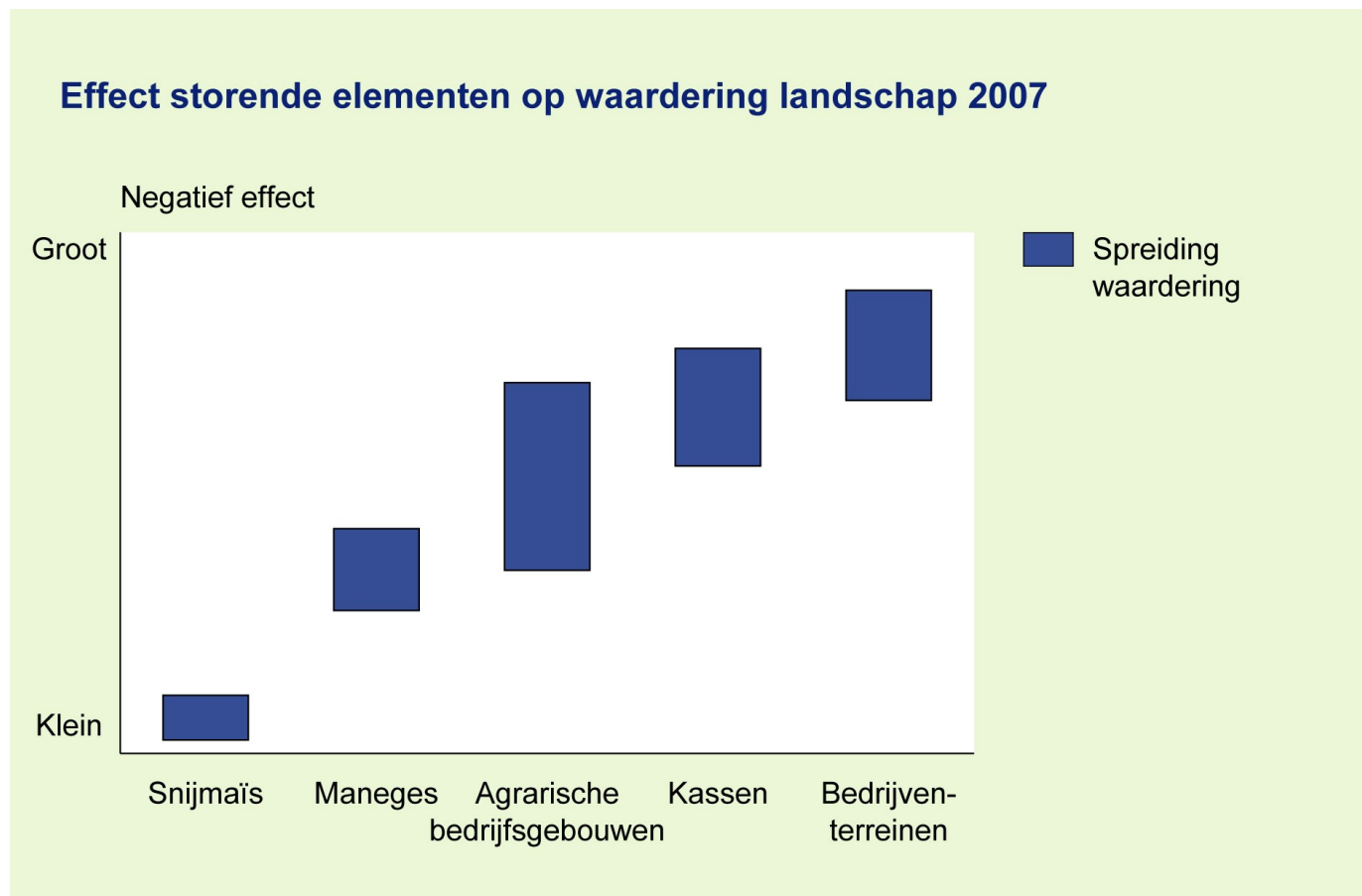
Overschrijding grenswaarde PM₁₀ rondom stallen met kippen 2006

Lokaal: megabedrijf kan leiden tot aantasting landschap

15

- Megabedrijf wordt beleefd als bedrijventerrein

Randvoorwaarden landschap

16

- Landschappelijke inpassing: aankleden of juist laten zien

Conclusies analyse voor Kamer

17

- Op nationale en regionale schaal verbetering milieu en landschap
 - afwaartse beweging van natuur en woonkernen
 - luchtwassers
 - onder voorwaarden: sloop oude stallen en nationaal plafond dieren (dierrechten)
- Op lokale schaal kunnen milieu en landschap verslechteren
 - randvoorwaarden stellen
- “Mega-groot moet mega-goed”: hoge eisen aan management, positief onderscheiden t.b.v. imago

Overwegingen bij het Burgerinitiatief

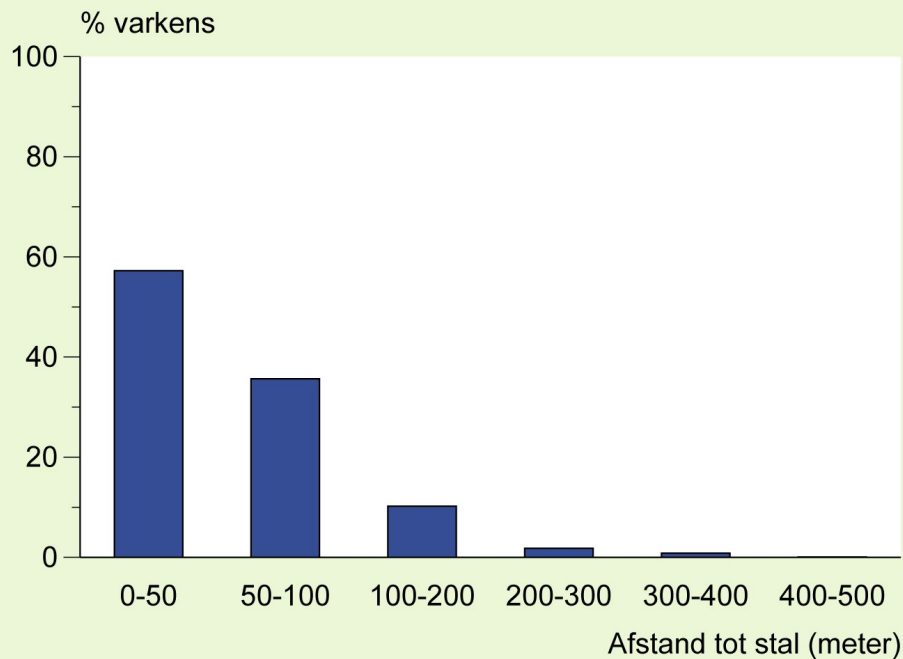
18

- Maximale grootte per bedrijf
 - Niet per se goed voor het milieu ...
 - ... ook niet per se slecht (milieu-investeringen kunnen ook bij gangbare grootte)
 - Clusteren en samenwerking stimuleren, met name mestverwerking
 - Gebruik hanteerbare maten, bijv. omvang bouwblok en bouwhoogte
- Voedselproductie voor de eigen regio
 - Echte grondgebondenheid ondoenlijk (ook bedrijven met gangbare grootte voeren meeste mest af)
 - Productie voor eigen regio => krimp veestapel (kosten en verplaatsing productie)
 - RO kan geen eisen opleggen voor 'productie voor eigen regio' en dierenwelzijn
 - Graan voor mest via stimulerend beleid

- Schaalvergroting is een gegeven: stel randvoorwaarden
 - Milieu: bestaand beleid voldoet
 - Landschap: beeldkwaliteitsplannen, meer uit te halen?
- Kansen schaalvergroting benutten
 - Innovaties in stallen, luchtwassers en mestverwerking
 - Ketenintegratie: meerdere schakels op dezelfde locatie
 - Ruimtelijke clustering bedrijven, ook met andere sectoren
- Niches met potentiële toegevoegde waarde stimuleren
 - Biologische productie
 - Tussensegmenten, zoals Comfort Class, Volwaard Kip

- Grote bedrijven → fijnstofknelpunt

Overschrijding grenswaarde PM_{10} rondom stallen 2006

Fijn stof: varkens, met luchtwasser

22

- Grote bedrijven → fijnstofknelpunt
- Door luchtwassers neemt aantal knelpunten af

Overschrijding grenswaarde PM_{10} rondom stallen met luchtwassers 2006

